

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดความมุ่งหมายว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจากจุดหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งจากจุดหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว ทำให้มีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเป็นระดับช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน และกำหนดสาระการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 8 กลุ่ม ได้แก่ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 นี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วยสุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิด และทำงานอย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 2)

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นสาระหลักในการจัดการเรียนการสอน มีความสำคัญในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้าง

บุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารเพื่อการสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม ประชาธิปไตยอย่างสันติสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งข้อมูล สารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ เพื่อให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้พัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรแก่การเรียนรู้ เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทย ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำรัสถึงความสำคัญของภาษาไทยในการประชุมวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พุทธศักราช 2505 ตอนหนึ่งว่า “ภาษาไทยเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นทางแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งสวยงาม เช่น ในทางวรรณคดี ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี” (กรมสามัญศึกษา, 2542 : 2-3) ภาษาไทยนอกจากจะเป็นความภาคภูมิใจในฐานะไทยเรา เป็นชาติที่มีภาษาเป็นของตนเองแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาษาที่คนไทยต้องเอาใจใส่ รัก หวงแหน ส่งเสริม และสร้างสรรค์ให้คงอยู่สืบไป ภาษาไทยเป็นสื่อแสดงถึงภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ภาษาไทยจึงเป็นภาษาประจำชาติ ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ เป็นเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็นไทย เป็นศูนย์รวมน้ำใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน แสดงถึงความปึกแผ่น อีกรหัสเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรม การศึกษาหาความรู้ และประกอบอาชีพทุกสาขาวิชา”(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37)

จากกระแสปฏิรูปการศึกษาได้มีการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ว่า “ให้ครูผู้สอนออกแบบการสอนในหน่วยการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนปฏิบัติในสถานการณ์จริง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ และนำมาสรุปผลสร้างความรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์โครงการเรียน ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคลตามความสนใจ โดยสถานศึกษาควรเปลี่ยนจากการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนโดยการบอกเล่า หรืออธิบาย มาเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน วางแผนและออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 8) แนวคิดนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านทักษะกระบวนการ

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจะให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาไทย แต่ยังคงพบว่าการเรียนการสอนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่ายังมีปัญหาคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

จากรายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2552-2554 พบว่า การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผลการเรียนวิชาภาษาไทยโดยรวมไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 50 ในทุกปี (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2555 : 2-3) สอดคล้องกับข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ให้ข้อมูลว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาใน 4 วิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์) ต่ำกว่าร้อยละ 50 มาโดยตลอด รวมทั้งยังขาดความเข้มแข็งด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ทักษะการอ่านของนักเรียนส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับ (คณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 48) นอกจากนี้ยังพบข้อมูลในโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programmer for International Student Assessment : PISA) ของประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาศรษฐกิจ (Organization for Cooperation and Development) ในปี ค.ศ. 2011 ซึ่งประเมินความสามารถด้านคณิตศาสตร์ (Mathematics Literacy) ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) และด้านการอ่าน (Reading Literacy) ของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี ในการใช้ความรู้ และทักษะจำเป็นเพื่อเผชิญกับโลกในชีวิตจริง โดยในด้านการอ่านเน้นประเมินด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ผลการประเมินพบว่านักเรียนไทยมีผลการประเมินที่อ่อนด้อยกว่าประเทศอื่นๆ จากจำนวนประเทศที่เข้าร่วมการทดสอบ 65 ประเทศ โดยคะแนนเฉลี่ยการอ่านได้ 421 คะแนนอยู่ในอันดับที่ 50 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2554 : 7) จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยและทักษะด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา 1 โรงเรียนบ้านดงครั่งใหญ่ประจำปีการศึกษา 2556 พบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่ากล่าวคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มีผลการเรียนระดับ 3 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 55.56 และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนที่มีผลการเรียนระดับ 3 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 54.55 นอกจากนี้ จากผลการประเมินทักษะด้านการอ่านภาษาไทยของนักเรียน พบว่ายังอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน โดยนักเรียนร้อยละ 83 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านในระดับต่ำถึงปานกลาง (โรงเรียนบ้านดงครั่งใหญ่. 2556 : 18)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย พบว่าสาเหตุที่นักเรียนระดับมัศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

เนื่องมาจากปัญหาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยไม่สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และได้เรียนรู้ด้วยตนเองดังที่กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์ (2552 : 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยได้แก่การสอนของครู โดยครูขาดวิธีการสอนที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน วิธีสอนไม่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย จึงสรุปได้ว่า วิธีการเรียนการสอนของครูเป็นปัญหาหนึ่ง ที่ควรได้รับการแก้ไขเป็นอันดับต้น ๆ

ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ได้ตระหนักในความสำคัญของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้มีคุณภาพ จึงสนใจศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยและการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ โดยจากการศึกษาแนวการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการคิด พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดหมวกหกใบ (Six Thinking Hats) เป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถาม มุ่งพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ จุดเน้นของการเรียนรู้รูปแบบนี้คือการกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถคิดและตั้งคำถาม กระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ และคิดหาคำตอบที่ถูกต้อง คำถามมีส่วนสำคัญที่จะจุดประกายให้นักเรียนถุกคิด เกิดข้อสงสัย ใคร่รู้ เพื่อแสวงหาคำตอบและความรู้ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การใช้คำถามจึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเป็น คิดได้ ลักษณะเด่นของการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ คือ การใช้สีของหมวกเป็นกรอบแนวทางในการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบจากเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างรอบด้าน และได้แสดงบทบาทการคิดในทุกแง่มุมตามสีของหมวก สีของหมวกแต่ละใบจะมีความหมายที่บอกให้ทราบว่าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนคิดไปทางใด ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อรรุ่ง จันทวานิช, 2550 : 1) ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดหมวกหกใบพบว่าสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังเช่นการศึกษาของนิลวรรณ เจตวรัญญ (2549 : 40) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบกับการสอนปกติ พบว่าความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการศึกษาของ วรณีย์ แสงท้าว (2554 : 50) ที่ศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์จากการอ่านและความสนใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การสอนเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบกับการสอนตามคู่มือครู พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

จากการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบกับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ เนื่องจากเห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อผสมที่นำมาจัดเป็นชุดอย่างเป็นระบบ สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียน และพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบจะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ได้หรือไม่
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาไทยอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อนเรียนกับหลังเรียน ด้วยการ ใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสาระที่ 1 การอ่านชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2.2 ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์

2.2.3 ความพึงพอใจ

3. เนื้อหาสาระ

ผู้วิจัยใช้เนื้อหารายวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

4. สถานที่ที่ทำวิจัย

โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ หมายถึงวิธีการคิดอย่างเป็นระบบ ในการพิจารณาสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้สีของหมวกเป็นสัญลักษณ์แทนการคิด 6 ด้าน ซึ่งเป็นแนวคิดของ Bono. (2000) ดังนี้

- 1.1 หมวกสีขาว เป็นการคิดหาข้อมูล ข้อเท็จจริงของสถานการณ์
- 1.2 หมวกสีฟ้า เป็นการกำหนดปัญหา จุดเน้นของการคิด การสรุป กำหนดขั้นตอน และการควบคุมการคิดของแต่ละคนให้ตรงกับสีหมวกที่ใช้
- 1.3 หมวกสีเขียว เป็นการคิดหาแนวคิดใหม่ๆ และความคิดสร้างสรรค์
- 1.4 หมวกสีเหลือง เป็นการคิดถึงผลในทางบวก ข้อดี จุดเด่น คุณค่า คิดถึงความเป็นไปได้และประโยชน์ที่ได้รับ
- 1.5 หมวกสีดำ เป็นการคิดถึงผลในทางลบ จุดอ่อน จุดบกพร่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้น
- 1.6 หมวกสีแดง เป็นการคิดจากอารมณ์ ความรู้สึก

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ หมายถึง กระบวนการที่นำเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ในการพิจารณาแยกแยะจุดประสงค์ของผู้เขียน และแยกแยะได้ว่าส่วนต่าง ๆ นั้นมีความหมายและความสำคัญอย่างไรบ้าง แต่ละด้านสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ อย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาไทยได้ดีขึ้น และส่งเสริมทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนการสอน ดังนี้

2.1 ชั้นเตรียมแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน โดยวิธีการนับเลขแต่ละกลุ่ม จะกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มคือหัวหน้ากลุ่มเลขานุการและผู้รายงาน (การเข้ากลุ่มในแต่ละคาบเรียนจะหมุนเวียนหน้าที่กันไป) ซึ่งครูจะต้องอธิบายหน้าที่และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทุกคนทราบ

2.2 ชั้นนำเข้าสู่บทเรียนใช้ภาพแผนภูมิเกมเพลงหรือวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเพื่อตั้งคำถามในการสนทนา

2.3 ชั้นดำเนินการสอน (เป็นขั้นที่นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ)

2.3.1 ชั้นรวบรวมข้อมูลโดยใช้หมวกสีขาวโดยนักเรียนแต่ละคนจะหาข้อมูล

จากการศึกษาเนื้อเรื่องแล้วบันทึกลงในสมุดของแต่ละคน

2.3.2 ขั้นกำหนดปัญหาโดยใช้หมวกสีฟ้าให้นักเรียนช่วยกันสรุปปัญหาจากเรื่องทีอ่านแล้วบันทึกลงในสมุดของแต่ละคน

2.3.3 ขั้นเสนอทางเลือกโดยใช้หมวกสีเขียวให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบเนื้อหาแล้วใช้หมวกสีเขียวเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหา

2.3.4 ขั้นตัดสินใจเลือกทางเลือกนักเรียนจะเข้ากลุ่มเพื่ออภิปรายหาทางเลือกโดยใช้หมวกสีเหลืองสีดำและสีแดงตามลำดับคือให้สมาชิกในกลุ่มใช้หมวกสีเหลืองคิดถึงผลในทางบวกข้อดีจุดเด่นคุณค่าคิดถึงความเป็นไปได้และประโยชน์ที่ได้รับแล้วใช้หมวกสีดำบอกข้อเสียจุดอ่อนจุดบกพร่องผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นนักเรียนในกลุ่มตัดสินใจเลือกทางเลือกร่วมกันแล้วใช้หมวกสีแดงเพื่อถามความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่มที่มีต่อผลการตัดสินใจ

2.4 ขั้นสรุปตัวแทนของกลุ่มออกมารายงานตามประเด็นที่กำหนดในการเรียนโดยครูจะเป็นผู้สรุปเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังบกพร่องอยู่

2.5 ขั้นประเมินผลวัดและประเมินจากการตอบคำถามการรายงานการตรวจใบงานและการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

3. ชุดกิจกรรม หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะสื่อประสมนำมาประกอบกันให้เกิดความสมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ ใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ประกอบด้วยคำชี้แจงใบความรู้ ใบงานแบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังเรียน

4. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 ดังนี้

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละของคะแนนการคิดวิเคราะห์ที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อยระหว่างเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการสะสมความรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อจบกระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ด้วยวิธีต่างๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ในสาระที่ 1 การอ่าน ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. การอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ด้านการอ่านเพื่อจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อการตัดสินใจหรือสรุปอย่างสมเหตุสมผล โดยวัดจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ครอบคลุม 3 ด้าน ดังนี้

6.1 ด้านการวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาหรือจำแนก แยกแยะองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ ว่า มีสาระสำคัญอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้าง มีเหตุผลอย่างไร

6.2 ด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการค้นหาความเกี่ยวข้องของส่วนสำคัญต่าง ๆ ของเรื่องราว หรือสิ่งต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น จะส่งผลกระทบต่ออย่างไร

6.3 ด้านการวิเคราะห์หลักการ หมายถึง ความสามารถในการหาความสัมพันธ์ ส่วนสำคัญในเรื่องนั้นว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด

7. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดจากความต้องการที่มนุษย์คาดหวังไว้ถ้าความต้องการได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้หรือได้รับมากกว่าที่คาดหวังไว้ความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้น แต่ถ้าความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ความพึงพอใจก็จะไม่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงครั้งใหญ่ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาไทยที่ผู้รายงานสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้เรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้อ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์สูงขึ้น

2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์
3. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนบริหารจัดการด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY